

Форма № Н - 3.04у

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут механічної інженерії, транспорту
та природничих наук
Кафедра здоров'я людини та фізичної культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
та методичної роботи

Віктор КОСТІН
« 30 » / 01 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ООК-12 ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ

освітній ступінь «Бакалавр»
спеціальність 227 – «Терапія та реабілітація»

освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

КРЕМЕНЧУК 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи загальної та клінічної патології» розроблена на основі освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія», підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробили: к. мед. н., доц. Богдан ЛУЦЕНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія», спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» – кафедри здоров'я людини та фізичної культури,

протокол № 6 від «20» 01 2025 р.

Гарант освітньо-професійної програми Олена АНТОНОВА

Завідувач кафедри Олена АНТОНОВА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні методичної комісії КрНУ зі спеціальності 227 – «Терапія та реабілітація»,

протокол № 6 від «20» 01 2025 р.

Голова методичної комісії Олена АНТОНОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6,0	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»;</u>	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність <u>227 – «Фізична терапія, ерготерапія»;</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		3-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		30 год.	– год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	– год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
120 год.	– год.		
Вид контролю: іспит			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 0,5

* 1 кредит = 30 год.

Кількість кредитів = $\frac{\text{загальна кількість годин}}{30}$

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи загальної та клінічної патології» є обсяг знань і навичок, які повинні одержати здобувачі. Курс передбачає набуття здобувачами теоретичних знань для глибокого розуміння етіології, патогенезу, прояв, принципів запобігання та лікування хвороб. Ця мета визначає важливе місце загальної та клінічної патології у системі підготовки фізичного терапевта, ерготерапевта і вимагає всебічного інтегрування з багатьма навчальними предметами.

Завданням дисципліни «Основи загальної та клінічної патології» є сформулювати у здобувачів систему знань про: суть основних понять нозології: хвороба, патологічний процес, патологічний стан, етіологій, патогенез; причини, механізми розвитку та прояви типових патологічних процесів; патогенетичну суть та значення типових порушень обміну речовин; загальні закономірності розвитку патологічних процесів в окремих органах та системах, поняття про їхню функціональну недостатність; сучасні уявлення про етіологію та патогенез найпоширеніших хвороб людини.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні після успішного засвоєння навчальної дисципліни формувати наступні програмні компетентності та результати навчання:

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності фізичного терапевта з відновлення порушених рухових функцій та пов'язаних з ними функцій опорно-рухового апарату, нервової, серцево-судинної та дихальної систем, які забезпечують активність та участь осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп.

Загальні компетентності:

ЗК 02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 03. Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 01. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові і пов'язані з ними функції, що забезпечують активність і участь особи.

СК 02. Здатність враховувати медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти, пов'язані з практикою фізичної терапії.

СК 09. Здатність надавати домедичну допомогу під час виникнення невідкладних станів.

Програмні результати навчання:

РН 07. Застосовувати знання медико-біологічних, психолого-педагогічних, соціальних аспектів у практиці фізичної терапії, виявляти та враховувати зв'язки різних елементів.

РН 08. Надавати домедичну допомогу при невідкладних станах.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. «Загальні питання патології організму людини».

Тема 1. Вступ. Предмет та завдання загальної патології та її місце в роботі фізичного реабілітолога. Моделювання патологічних процесів.

Загальна патологія як фундаментальна інтегративна наука та навчальна дисципліна. Місце загальної патології в системі підготовки фізичного реабілітолога. Загальна патологія як методологічна база сучасної клінічної медицини. Коротка історія розвитку загальної патології, основні етапи її розвитку.

Тема 2. Вчення про хворобу. Поняття «норма», «здоров'я», перехідні стани між здоров'ям та хворобою (передхвороба). Поняття про патологічну реакцію, патологічний процес, патологічний стан. Поняття «хвороба». Хвороба як діалектична єдність пошкодження та адаптивних реакцій організму. Стадії хвороби. Аналіз окремих сучасних концепцій загальної нозології (неогіпократизм, холізм, екзистенціалізм, психосоматика, соціальна дезадаптація, соціальна екологія, хвороби цивілізації).

Тема 3. Загальна етіологія. Хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища. Принцип детерміналізму в патології. Роль причин та умов у виникненні хвороб, їхній діалектичний взаємозв'язок. Поняття про зовнішні, внутрішні причини та фактори розвитку хвороби. Хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища. Етіотропний принцип профілактики та терапії хвороб.

Тема 4. Загальний патогенез. Пошкодження як нагальна ланка патогенезу. Єдність функціональних та структурних змін в патогенезі хвороб. Причинно-наслідкові відношення в патогенезі; первинні та вторинні пошкодження. Ведучі ланки патогенезу; «порочні кола».

Тема 5. Термінальні стани. Конституція організму. Умирання як стадійний процес. Предагонія, агонія, клінічна смерть, біологічна смерть. Основи реанімації. Визначення поняття «конституція організму». Класифікації конституціональних типів. Вплив конституції на виникнення та розвиток хвороб.

Тема 6. Роль спадковості в патології. Патогенез спадкових форм патології. Класифікація спадкових форм патології. Генні хвороби: моно- і полігенні. Типи передачі спадкових хвороб. Хромосомні хвороби: поліплоїдії, анеуплоїдії.

Змістовний модуль 2. Типові патологічні процеси. Патологія органів і систем

Тема 7. Пошкодження клітини. Причини пошкодження клітини. Загальні механізми пошкодження клітини. Порушення внутріклітинних механізмів регуляції функції клітин.

Тема 8. Порушення периферійного кровообігу та мікроциркуляції. Види порушення периферичного кровообігу. Порушення реологічних властивостей крові. Запалення, його етіологія та основні компоненти патогенезу. Лихоманка, її стадії, біологічне значення лихоманки. Гіпоксія, характеристика поняття. Типи гіпоксії.

Тема 9. Патологія нервової системи. 1. Загальна етіологія та механізми пошкодження нервової системи. Пошкодження мозку, викликані порушенням

мозкового кровообігу. Розлади нервової системи, викликані порушенням процесу мієлінізації. Біль, рецептори болю, біль в регенеруючому нерві. Фантомні болі, засоби терапії болю. Поняття про «фізіологічний» та «патологічний» біль.

Тема 10. Патологія ендокринної системи. Загальна етіологія та патогенез ендокринопатії. Етіологія та патогенез окремих синдромів та захворювань ендокринної системи.

Тема 11. Патологія імунної системи. Імунодефіцитні стани. Алергія. Аутоімунні хвороби.

Тема 12. Патологія системи кровообігу та системи крові. Порушення кровообігу при розладах функції серця. Порушення кровообігу при розладах тону судин. Порушення системи еритроцитів. Порушення системи лейкоцитів. Порушення тромбоцитно-судинного гомеостазу.

Тема 13. Патологія системи дихання, травної системи, сечостатевої системи. Патологія зовнішнього дихання. Патологія системи травлення. Патологія нирок.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла а б	ін д	с.р		л	п	ла б	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні питання патології організму людини.												
Тема 1.	9	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 2.	9	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 3.	14	2	2	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Тема 4.	14	2	2	-	-	10						
Тема 5.	14	2	2			10						
Тема 6.	14	2	2			10						
Тема 7.	14	2	2	-	-	10						
Тема 8.	14	2	2	-	-	10						
Тема 9.	14	2	2	-	-	10						
Тема 10.	14	2	2	-	-	10						
Тема 11.	14	2	2			10						
Тема 12.	14	2	2			10						
Тема 13.	22	6	6			10						
Усього годин	180	30	30	-	-	120	-	-	-	-	-	-

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Предмет та завдання загальної патології та її місце в роботі фізичного реабілітолога. Моделювання патологічних процесів.	2
2	Вчення про хворобу. Загальна етіологія; хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища	2
3	Загальна етіологія. Хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища.	2
4	Загальний патогенез	2
5	Термінальні стани, конституція організму	2
6	Роль спадковості в патології	2
7	Пошкодження клітини	2
8	Порушення периферійного кровообігу та мікроциркуляції	2
9	Патологія нервової системи	2
10	Патологія ендокринної системи	2
11	Патологія імунної системи	2
12	Патологія системи кровообігу та системи крові	2
13	Патологія системи дихання, травної системи, сечостатевої системи	6
	Разом:	30

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом:	

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Предмет та завдання загальної патології та її місце в роботі фізичного реабілітолога. Моделювання патологічних процесів.	5
2	Вчення про хворобу. Загальна етіологія; хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища	5
3	Загальна етіологія. Хвороботворна дія факторів зовнішнього середовища.	10
4	Загальний патогенез	10

5	Термінальні стани, конституція організму	10
6	Роль спадковості в патології	10
7	Пошкодження клітини	10
8	Порушення периферійного кровообігу та мікроциркуляції	10
9	Патологія нервової системи	10
10	Патологія ендокринної системи	10
11	Патологія імунної системи	10
12	Патологія системи кровообігу та системи крові	10
13	Патологія системи дихання, травної системи, сечостатевої системи	10
	Разом:	120

8. Індивідуальне завдання – написати реферат на обрану тему.

9. Методи навчання - методи проектного та проблемного навчання, методи показу, розказу, наочні.

Діяльність здобувача:

- слухання лекцій;
- виступ з повідомленням на практичному занятті;
- виголошення доповіді на практичних заняттях;
- участь у дискусії на практичних заняттях;
- самостійне конспектування додаткової літератури та її аналіз.

10. Методи контролю – традиційні та тестові контрольні роботи для оперативного, поточного, підсумкового контролю, усне опитування, виконання залікового індивідуального завдання.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі для іспиту

Поточне тестування, самостійна та індивідуальна робота		Іспит	Сума
Змістовний модуль №1; Змістовний модуль №2		20	100
Т 1-6	Т 7-13		
40	40		

Т1, Т2 ... Т 13 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

**Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами
і критерії оцінювання**

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентості	Оцінка за національною шкалою (іспит, диференційовани й залік, курсовий проєкт (робота))
90-100	A	відмінно	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно
82-89	B	дуже добре	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
74-81	C	добре	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
64-73	D	задовільно	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно
60-63	E	достатньо	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептив но-продуктив ний)	незадовільно
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів		

12. Методичне забезпечення

1. Луценко Б.О. Методичні вказівки щодо виконання практичних робіт з навчальної дисципліни «Основи загальної та клінічної патології». Кременчук: Видавничий відділ КрНУ, 2024. 39 с.
2. Луценко Б.О. Методичні вказівки щодо самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи загальної та клінічної патології». Кременчук: Видавничий відділ КрНУ, 2024. 12 с.

13. Рекомендована література

Базова

1. Антонова О.І. Основи медичних знань : навчальний посібник. Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2019. 126 с. ISBN 978-617-639-225-5.
2. Антонова О.І., Мосьпан В.О. Основи нормальної та патологічної фізіології: навчальний посібник. Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2016. 128 с. ISBN 978-617-639-085-5. (Затверджено МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Лист №1/11-10205 від 20.07.2015) (1/2часть).
3. Струков А. І., Серов В. В. Патологічна анатомія: підручник. 4-е вид.. Х. : Факт, 2004. 864 с.
4. Шлопов В. Г. Патологічна анатомія : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2004. 768 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В. Д. Марковський, В. О. Туманський, І. В. Сорокіна та ін., за ред. В. Д. Марковського, В. О.Туманського. К.: ВСВ «Медицина», 2015. 936 с. ISBN 978-617-505-450-5

Допоміжна

1. A.V. Prokhach; O.Ye. Akimov; **O.I. Antonova**; V.G. Kostenko; **B.O. Lutsenko**; S.M. Nazarenko; D.O. Khmil; V.O. Kostenko. Perspectives for using serratiopeptidase in systemic enzyme therapy for low-intensity chronic inflammation and pain syndromes: from mechanisms of action to practical implementation (literature review). [PAIN, JOINTS, SPINE: Vol. 14 No. 3 \(2024\)](#). P. 162-172. DOI: [10.22141/pjs.14.3.2024.432](#). *Scopus*.

2. Луценко Б.О., Івакіна Ю.С., Кривонос Д.В. Комплексна реабілітаційна програма для дітей, хворих на вегето-судинну дистонію за гіпертонічним типом. XXX Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства». Матеріали конференції. Кременчук: КрНУ, 2023. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2023 ISSN 2222-5099. 20–21 квітня 2023 р. С. 393–394.

3. Луценко Б.О., Івакіна Ю.С., Кривонос Д.В. Ефективність комплексної програми фізичної реабілітації дітей 14-16 років з вегето-судинною дистонією за гіпертонічним типом. XXX Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства». Матеріали конференції. Кременчук: КрНУ, 2023. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2023 ISSN 2222-5099. 20–21 квітня 2023 р. С. 395–396.